

Л. М. Мартиненко,

здобувач кафедри економіки,

Академія муніципального управління, м. Київ

МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ І РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ

Постановка проблеми. Комплексний характер поняття стратегічний розвиток страхового ринку зумовлює необхідність обґрунтування системи індикаторів (критеріїв), які можуть розглядатися як ключові показники та охоплюють найбільш важливі аспекти якості й ефективності використання потенціалу страхового ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Перспективи і проблема стратегічного розвитку вітчизняного страхового ринку досліджувалися в роботах: В. Д. Базилевича [1], В. М. Фурмана [2], О. В. Козьменко [3], О. С. Журавки [4], В. З. Бурчевського [5] та ін.

В умовах економічної нестабільності постає необхідність не тільки вирішення проблем страхового ринку в конкретний момент часу, але й формування комплексу заходів, необхідних для його поступального розвитку.

Мета статті. Мета статті полягає у вдосконаленні теоретико-методичних підходів до вибору рівня стратегічного розвитку страхової компанії.

Виклад основного матеріалу. У разі, якщо на основі індивідуальних (інтегральних або групових) показників розраховують загальний показник стратегічного розвитку страхового ринку, пропонується застосовувати матричні методи, які дають більш об'єктивні результати. Сутність матричних методів полягає в розрахунку кількісного значення інтегрального рейтингового показника рівня стратегічного розвитку страхового ринка.

Один з поширених матричних методів є метод балів. Його застосування передбачає такі етапи:

1. Формування матриці вихідних оціночних показників, до складу якої входять m ключових показників стратегічного розвитку для n об'єктів. Кожен i -й показник ($1 \leq j \leq m$) на j -му об'єкті ($1 \leq j \leq n$) задається величиною відповідного коефіцієнта K_{ij} , у результаті одержуємо матрицю, x рядки якої характеризують аспек-

ти стратегічного розвитку страхового ринку за m різними показниками:

$$X = \begin{bmatrix} K_{11} & K_{12} & K_{13} & K_{1n} \\ K_{21} & K_{22} & K_{23} & K_{24} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ \ddot{K}_{m1} & \ddot{K}_{m2} & \ddot{K}_{m3} & \ddot{K}_{mn} \end{bmatrix}. \quad (1)$$

2. Ранжирування оціночних показників за ступенем вагомості.

Результатом цього етапу є побудова деякого вектора (k_1, k_2, \dots, k_m) , де k_1 — коефіцієнт вагомості кожного показника. У вітчизняній аналітичній практиці вагомість показників прийнято визначати експертним шляхом з урахуванням уявлення про важливість того чи іншого показника саме для оцінювання стратегічного розвитку страхового ринку.

3. Побудова вектора, що складається з максимальних значень за кожним з m показників. Цей вектор становить додатковий рядок чисел (K_{max}) показників страхової компанії еталона, де

$$K_{max_i} = \max K_j \quad (1 \leq i \leq n). \quad (2)$$

4. Складання нормалізованої матриці X' шляхом стандартизації показників вихідної матриці K_{ij} відносно відповідного показника еталонної страхової компанії за формулою:

$$K_{ij} = \frac{K_{ij}}{K_{max_i}}. \quad (3)$$

Слід зазначити, що стандартизація дає змогу уникнути неявного ранжирування показників, коли мала варіація окремого показника може вплинути на результати оцінювання.

5. Розрахунок балів, отриманих страховими компаніями за певним оціночним показником шляхом порівняння їх фактичних значень з найкращими в даній сукупності:

$$B_{ij} = K_{ij} B_{max_i}, \quad (4)$$

де B_{max_i} — максимально кількість встановлених балів окремого показника.

6. Отримання узагальненої бальної оцінки стратегічного розвитку страхового ринку та ранжирування страхових компаній у порядку зростання інтегрального показника за допомогою такої формули:

$$Ksp_i = \sum_{j=1}^n B_{ij} k_j. \quad (5)$$

Запропонована методика передбачає використання п'яти ключових чинників: маркетингового, організаційного, фінансового,

кадрового й інформаційного забезпечення кожен з яких характеризується відповідними показниками (табл. 1).

Таблиця 1

ОЦІНОЧНІ ПОКАЗНИКИ СТРАТЕГІЙ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Показник	Умовне позначення	Характеристика
1 Маркетингова стратегія		
співвідношення страхових послуг	Ксп	характеризує відношення кількості наданих страхових послуг за всіма видами страхування в асортименті і-її страхової компанії до кількості страхових послуг в асортименті в середньому по страхових компаніях, що діють на страховому ринку
впровадження нових видів страхових послуг	Мнп	характеризує можливість страхової компанії до впровадження нових видів страхових продуктів
2 Організаційна стратегія		
якості планування та організації страхової діяльності	Ояп	показує частку робіт, пов'язаних з стратегічним розвитком, що було виконано у запланований термін у загальному обсязі робіт.
регламентації діяльності	Орд	показує частку посад, стосовно яких посадові інструкції регламентують дії, що стосуються стратегічного розвитку страхового ринку до загальної кількості залученого персоналу.
відповідності організаційної структури управління	Осу	показує частку управлінських дій, що реалізуються відповідно до ієрархії, визначеної організаційною структурою управління, у загальній кількості управлінських впливів.
3. Фінансова стратегія		
абсолютної ліквідності	АЛ	показує, яка частка зобов'язань компанії може бути сплачена негайно
фінансової спроможності	ФС	характеризує платоспроможність страхової компанії щодо виконання своїх зобов'язань за страховими виплатами
рентабельності страхових послуг	Рпос	характеризує рівень прибутковості страхових операцій
рентабельності продажу	Рпр	Характеризує ефективності діяльності страхової компанії
4. Кадрова стратегія		
ефективності роботи співробітників	Ес	характеризує співвідношення прибутку страхової компанії до загальної чисельності робітників
сталості кадрового складу	Кст	характеризує відношення кількості працівників, що перебувають у штаті, до середньооблікової чисельності працівників
5 Стратегія інформаційного забезпечення		
коефіцієнт, що враховує кількість інформації	Кік	показує співвідношення кількості поданої інформації відповідно до індикаторів матриці нормативної інформації
якості інформації	Кія	відношення міри достовірності інформації до максимальної (достовірної) інформації

Для виявлення ступеня впливу окремих складових стратегій на рівень стратегічного розвитку страхового ринку проведено опитування групи експертів. Результати опитування наведено у таблиці 2.

Таблиця 2

СТУПІНЬ ВПЛИВУ ОКРЕМИХ СКЛАДОВИХ СТРАТЕГІЙ НА РІВЕНЬ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ

№ з/п	Складові стратегії	Вага чинника
1	Маркетингова стратегія	0,1
2	Організаційна стратегія	0,3
3	Фінансова стратегія	0,35
4	Кадрова стратегія	0,15
5	Стратегія інформаційного забезпечення	0,1

Після складання матриці оціночних показників необхідно виділити найкращі значення за кожним показником і присвоїти їм 10 балів (відповідно до умов завдання).

Розрахунок балів, отриманих за іншими показниками групи страхових компаній, здійснюють за формулам (2), (3).

Для проведення комплексної оцінки стратегічного розвитку страхового ринку необхідно провести нормування показників. Нормування показників здійснюється на основі наступних формул. Для показників, максимальні значення яких є якнайкращими, використовується формула [6]:

$$C_i = \frac{C_{\max} - C_{i(x)}}{C_{\max} - C_{\min}} \quad (6)$$

Для показників, мінімальні значення яких є якнайкращими використовується формула:

$$C_i = \frac{C_{i(x)} - C_{\min}}{C_{\max} - C_{\min}} \quad (7)$$

де $C_{i(x)}$ — значення показника,

C_{\max} — максимальне значення показника з сукупності страхових компаній;

C_{\min} — мінімальне значення показника з сукупності страхових компаній.

На підставі отриманого значення інтегрального показника C_i можна здійснити обґрунтований вибір стратегії розвитку. Залежно від рівня стратегічного розвитку розроблена матриця вибору **стратегії економічного зростання**, що припускає здійснення стратегічного вибору при зіставленні двох показників: ступені розвитку ринку та інтегрального показника (C_i).

Висновки. Отже, вдало сформована стратегія розвитку дозволить підпорядковувати короткострокові інтереси цілям досягнення довгострокових стійких переваг на ринку, що зробить страхову компанію відносно незалежною від стану ринку в період тимчасового погіршення ринкової кон'юнктури та підтримувати потенційні можливості на високому рівні.

Застосування зазначеного методу дозволить без зайвих ускладнень з досить високим ступенем достовірності оцінити рівень стратегічного розвитку страхових компаній з урахуванням ефективності використання головних факторів їх діяльності та позицій на страховому ринку.

Список літератури

1. *Базилевич В. Д.* Страхова справа : монографія / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич. — 5-те вид., стер. — К. : Знання, 2006. — 351 с.
2. Стратегічне управління страховою компанією : монографія / за ред. В. М. Фурмана. — К. : КНЕУ, 2008. — 440 с.
3. *Козьменко О. В.* Страховий ринок України: стратегія функціонування в контексті сталого розвитку : дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук : 08.00.08 / Ольга Володимирівна Козьменко. — Суми : Українська академія банківської справи НБУ, 2009. — 382 с.
4. *Журавка О. С.* Науково-методичні засади стратегічного розвитку страхового ринку України : дисертація на здобуття наук. ступеня кан. екон. наук : 08.00.08 / Олена Сергіївна Журавка. — Суми : Українська академія банківської справи НБУ, 2010. — 201 с.
5. *Бурчевський В. З.* Когнітивне моделювання в стратегічному аналізі страхового бізнесу / В. З. Бурчевський // Фінанси, облік і аудит. — 2010. — № 16. — С. 209–214.
6. *Огородова М. В.* Совершенствование методологии оценки финансового состояния страховых компаний : автореф. дис. канд. экон. наук. 08.00.10 / Марина Викторовна Огородова. — Нижний Новгород : Нижегородский государственный университет им. Н. И. Лобачевского, 2010. — 28 с.